

Täysistunto

Torstai 22.2.2024 klo 15.59—20.25

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaisella tiellä. Jatkamme vuoden 2018 alkoholilain kokonaisuudistusta. Ensimmäinen askel alkoholin myynnin maltillisessa vapauttamisessa on tänään täällä eduskunnassa lähetekeskustelussa. Luvanvaraisessa vähittäismyynnissä eli esimerkiksi ruokakaupoissa voisi jatkossa myydä myös vahvoja oluita ja siidereitä sekä mietoja viinejä.

Esityksessä ehdotetaan, että alkoholijuomien vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut alkoholijuomat. Alkoholijuomien vähittäismyyntiluvan myöntämisen edellytyksiä ei muutettaisi, eikä nykyisillä luvanhaltijoilla olisi tarvetta hakea uusia lupia muutoksen toteuttamiseksi.

Valmistustaparajoite käymisteitse ei ole ongelmaton, sanon sen ihan suoraan. Ongelma tuotiin esiin lausuntokierroksella ja lainsäädännön arviointineuvoston lausunnossa. Myös komissio pyysi asiasta Suomelta lisäselvityksiä. Esitys on hallitusohjelman mukainen kompromissi, ja suhtautuminen valmistustaparajoitteeseen on nyt eduskunnan käsissä, ja luotan, että valiokunnat käyvät asian huolellisesti läpi.

Seuraavat askeleet alkoholipolitiikan maltillisessa vapauttamisessa ovat jo valmistussa. Seuraavaksi tuomme eduskuntaan alkoholijuomien verkkokaupan ja kotiinkuljetuksen mahdollistavan esityksen. Tulemme myös selkeyttämään rajat ylittävää etämyyntiä koskevan sääntelyn. Tällä vaalikaudella selvitämme myös viinien tuomista ruokakauppoihin sekä alkoholisääntelyn siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. Selvitykset käynnistyvät tänä keväänä ja valmistuvat hallituksen puoliväliriiheen mennessä. Pyrimme myös listaamaan Suomen EU:n viinintuottajamaiden luetteloon ja poistamaan suomalaisten alkoholituotteiden ulkomaille suuntautuvan markkinoinnin es-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

teitä. Pienpanimoiden, pientislaamoiden ja viinitilojen tuotteiden myyntiä suoraan valmistuspaikalta tullaan myöskin vapauttamaan.

Alkoholin kokonaiskulutus on jatkanut laskuaan vuonna 2018 toteutetun alkoholilain kokonaisuudistuksen jälkeen. Se on osoitus, että alkoholisääntelyä voidaan vastuullisin askelein edelleen vapauttaa. Suhtaudumme vakavasti alkoholista koituviin haittoihin ja jatkamme työtä niiden torjumiseksi. [Eduskunnasta: KD tukee tätä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Debattihaluiset edustajat voivat pyytää minuutin mittaista puheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.05 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hyvä nostaa esille se fakta, että tällä hetkellä moni muu Euroopan maa on viemässä alkoholilainsäädäntöä täysin toiseen suuntaan kuin mitä hallitus on nyt ajamassa Suomessa. Esimerkiksi Irlannissa ja Isossa-Britanniassa on huomattu alkoholin vaikutus kansanterveyteen, ja siellä on vietty läpi uudistuksia, joilla on pyritty juuri vähentämään haittoja, eli on menty aika pitkälti kohti Suomen nykyistä lainsäädäntöä, ennen näitä hallituksen nykyisiä esityksiä.

Hallituksen tulisi tässä nyt kuunnella tarkalla korvalla asiantuntijoiden arvioita, sillä valitettavasti esityksen mukanaan tuomat haitat tulevat olemaan paljon suurempia kuin esitykselle hallituksessa mahdollisesti arvioitua hyödyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

17.06 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus jatkaa nyt vastuullisen ja maltillisen uudistuksen tiellä tässä alkoholiasianssa, ja tätä voisi tietyllä lailla kuvata jotenkin niin, että otamme kaksi askelta eteen ja sen yhden nyt sitten taakse.

Suomi on valmis mielestäni tähän uudistukseen. Kun katsoo, mitä tapahtui viime uudistuksen jälkeen, kokonaiskulutus on laskenut noin 10 prosenttia ja mikään niistä kauhukuvista, mitä viimeksi maalailtiin, ei ole toteutunut. Ja jos katsoo vaikka neljän viiden vuoden periodilla ennen edellistä uudistusta vaikka kokonaiskuolemia ja vertaa sitä nyt tähän periodiin, niin itse asiassa nekin ovat laskussa, niin että siinä mielessä Suomi on valmis tähän uudistukseen.

Ainoa, mikä minua tietenkin vähän huolettaa, on tämä EU-oikeuden vastainen, mahdollisesti EU-oikeuden vastainen, rajoite, ja tietenkin joudumme sitä talousvaliokunnassa hyvin kriittisesti katsomaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.07 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on hyvä ja hallitusohjelman mukainen uudistus alkoholilain suhteen ja vie asioita oikeaan suuntaan.

Tuo valmistustaparajoite, josta keskusteltiin jo aikaisemmin, on tietysti ongelmallinen, mutta sekin on enemmän hyvään suuntaan kuin huonoon suuntaan siinä mielessä, että näiden väkevämpien, käymisteitse valmistettujen juomien myyminen kuitenkin sallitaan, koska siinä puhutaan sitten taas kotimaisen panimoteollisuuden tuotteiden paremmasta markkinoinnista ja sitä kautta liiketoiminnan ja elinvoiman tuomisesta sinne lisää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

Pitäisi jatkaa tässä lainsäädännössä myös näiden etämyyntiin liittyvien järjestömyyksiä purkamista, jopa yksittäisten ministeriön virkamiesten mielivallan soveltamista etämyynnin suhteen. Jos lainsäädäntö sellaisen mielivallan mahdollistaa, niin sitten lainsäädännöllä pitäisi kenties puuttua ja säätää selvemmin niistä asioista, ettei tällaisia rajoitteita voitaisi virkamiehen toimesta tehdä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

17.08 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että hyvin liberaali alkoholipolitiikka on monelle puolueelle ideologinen kysymys. Ja on tietenkin valitettavaa, että piti nähdä sekin, että pitää saada kristillisdemokraatit hallitukseen, jotta saadaan vapautettua alkoholipolitiikkaa. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!]

Tässä esityksessä ei ole huomioitu sitä tosiasiaa, että tämän kautta meidän kansanterveydelliset haitat lisääntyvät. Me olemme yhdessä olleet huolissaan siitä, että hyvinvointialueet eivät kykene hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen riittävästi satsaamaan, ja nyt me kuvitellaan, että me satsataan sillä, että saadaan väkevämpiä alkoholeja vapaasti kaupasta. En ymmärrä, arvoisa puhemies, mitä yhteiskunnallista ongelmaa tällä hallituksen esityksellä ollaan ratkomassa. Ollaanko ratkomassa sitä ongelmaa, että meillä ei alkoholia riittävästi saada? Minä en ole toritilaisuuksissa nähnyt kuin pari ihmistä, jotka ovat tulleet valittamaan, ettei saa alkoholia mistään, ja molemmat olivat tosi huonossa kunnossa. [Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

17.09 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän esityksen osalta olen siitä tyytyväinen, että tässä on pitäyditty valmistustaparajoitteeseen painostuksesta huolimatta, jotta näitä vahvempia alkoholisekoitteita, limuviinoja, ei kaupan hyllyille tulisi. Tälle linjalle on vahvat terveystieteelliset perustelut.

On tiedossa, että makeat sekoitteet ovat nuorten ja naisten mieleen ja naiset kestävät alkoholia miehiä heikommin. Nuorten naisten alkoholinkäyttö vaarantaa myös lasten terveyden. On muistettava, että joka vuosi syntyy 600—3 000 lasta, joita äidin alkoholinkäyttö on vaurioittanut pysyvästi.

On hyvä asia, että alkoholin kokonaiskulutus, etenkin nuorten alkoholinkäyttö, on ollut Suomessa laskussa. Mutta olen kyllä tämän esityksen osalta huolestunut siitä, että tällaisenaankin se merkittävästi laajentaa alkoholin saatavuutta. Alkoholin käytön haittojen välittömät kustannukset ovat miljardin euron luokkaa vuosittain. Hyvinvointialueet, poliisi, oikeuslaitos ovat jo nyt kuormittuneita alkoholihaittojen vuoksi. On tärkeämpää suojella ihmisiä [Puhemies koputtaa] kuin edistää alkoholimarkkinoita, ja sen vuoksi olen tästä [Puhemies koputtaa] esityksestä kyllä huolestunut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

17.10 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päihteiden sääntely on aina tasapainoilua kansanterveydellisten haittojen, päihdehaittojen ja yksilön- ja elinkeinovapauden välillä, ja tässä voi päätyä erilaisiin johtopäätöksiin. Itse ajattelen, että aika on kypsä tällaiselle askeleelle, jonka hallitus on tässä ottamassa, joskin tämä teknologia-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

neutraalisuuden puute on hieman erikoinen. En puhuisi painostuksesta, kun on aika selvät perusteet, miksi komissio on esittänyt, mitä on esittänyt.

Itse näkisin myös, että askellus kohti vieläkin vapaampaa myyntiä on sinänsä ihan perusteltu, ja tästä on käsittääkseni selvitys menossa. Monopoli ei ole ainut tapa rajoittaa sitä tarjontaa, mutta heittäisin tässä ministerille tällaisen ehdotuksen: pitäisikö tätä liberalisointia pilotoida hyvinvointialueilla? Eli yksittäinen hyvinvointialuehan on hyvä paikka sikäli tätä katsomaan, että sinne ne kustannuksetkin tulevat, ja siellä voitaisiin sitten katsoa, onko siihen varaa, [Markus Lohi pyytää vastauspuheenvuoroa] koska tuskin ihmiset lähtevät toisen hyvinvointialueen piiriin ostamaan erikseen sitä alkoholia. Voisiko tässä edetä näin, niin voitaisiin edetä askel kerrallaan ja seurata vaikutuksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

17.11 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri viittasi siihen, että kokonaiskulutuksen osalta ei ollut nähtävissä negatiivista kehitystä tämän edellisen alkoholilainsäädäntöä liberalisoiden uudistuksen jälkeen. Tästä meillä on tietoa muutenkin, että suomalainen kulttuuri, varsinkin nuorten keskuudessa, on tältä osin muuttumassa, ja se on erittäin hyvä asia.

Alkoholikuolemat kuitenkin kasvoivat silloin tehtyjen ennusteiden mukaan, ja tässä THL:n arviossa on myöskin todettu, että nämä alkoholikuolemat painoutuivat erityisesti pienituloisiin. Eli kyllä tämä on osoitus siitä, että tehdyillä poliittisilla päätöksillä on vaikutusta myöskin erityisesti paljon alkoholia käyttäviin.

Kaksi näkökulmaa tähän uudistukseen: Ensinnäkin, kun hallitus tekee näitä päätöksiä tiipoittain, se vaikeuttaa tämän alkoholipolitiikan kokonaisuuden arviointia. Sen lisäksi kysyisin ministeriltä, kun tässä sanottiin, että hallitus panostaa tähän haittojen ehkäisyyn, niin millä tavalla, ottaen siis huomioon sen tilanteen, mitä meillä on tällä hetkellä hyvinvointialueilla, [Puhemies koputtaa] joissa nämä palveluiden leikkaukset ja supistukset kyllä kohdistuvat [Puhemies koputtaa] myöskin tähän puoleen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Strand, varsågod.

17.13 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Vi behandlar alltså ett förslag om ändring av 17 och 26 § i alkohollagen, som går ut på att man skulle tillåta handel med drycker som inte innehåller enbart 5,5 utan 8,0 volymprocent alkohol. Jag kom också att tänka på den förra behandlingen vi hade för x antal år sedan, som ledamot Wallinheimo var inne på — den diskussion här i salen som gick ut på att ungefär allting går åt skogen, och så visade det sig att helhetskonsumtionen de facto sjönk.

Elikkä silti toivon, että jos ja kun tehdään vaikutusten arviointeja, niin pyritään kuitenkin mahdollisimman laajasti ja rehellisesti katsomaan sitä. Varmasti on haittoja, mutta huomattiin viimeksi, että jos ja kun se kokonaiskulutus jopa laski, niin jos nyt kelaa vähän nauhaa ja miettii sitä keskustelua, se oli kyllä aika rajua. Se oli välillä jopa niin aggressiivista, että joutui menemään salista ulos. Jotenkin haluan uskoa, että ollaan valmiita Suomessa hieman eurooppalaisempaan suuntaan siirtymään näissäkin asioissa. Mutta kannattaa rauhasa tutkia, vaikka tämä, niin kuin Lohi hyvin toi esille, ei maailman tärkein asia ole. Mutta ehkä tässä nyt joku steppi kuitenkin otetaan tällaiseen sivistyneempään suuntaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä. [Mikrofoni on kiinni — Eduskunnasta: Mikrofoni! — Aki Lindén: Minä yritin painaa. Salliiko puhemies ottaa vierestä?] — Olkaa hyvä. [Aki Lindén: Kuuluuko tämä mikrofoni?] — Hyvin kuuluu.

17.14 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yleisesti on nyt tapahtumassa länsimaissa niin, että jo 20 vuoden ajan aluksi Ranskassa ja sittemmin myös Suomessa alkoholin kokonaiskulutus on jossain määrin vähentynyt. Sitä on liitetty tähän meidän työelämän muutokseen ja yhteiskuntarakenteen muutokseen, ja kuten täälläkin on kerrottu, myös Suomessa on erityisesti nuorison kohdalla näin tapahtumassa. Itse en ole periaatteellisista syistä kovin voimakkaiden rajoitusten kannalla, mutta tässä kun punnitsen itse haittoja ja hyötyjä, niin siitä, että me saamme liikevaihtoa lisättyä ja sillä tavalla verotuloja kerättyä yhteiskunnalle myymällä enemmän päihdyttäviä aineita vähittäiskaupassa, kertyvä rahallinen hyöty — inhimillisestä kärsimyksestä puhumattakaan — kyllä on selvästi vähäisempi kuin ne haitat, mitä me siellä terveydenhuoltojärjestelmässä näemme. Esimerkiksi lausuntokierroksella HUS-yhtymä on kiinnittänyt tähän huomiota, että haitat ja siitä aiheutuvat kustannukset ovat merkittävästi suuremmat kuin hyödyt. Tämä on se asia, minkä takia itse olen kriittinen ja vastustan henkilökohtaisesti tätä esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.15 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan. Tämän esityksen tavoitteena on reilun ja avoimen kilpailun edistäminen Suomessa myös alkoholikaupassa. Alkoholin saatavuus toki vähän paranee, kun se prosenttimäärä nousee kahdeksaan prosenttiin, on siis mahdollista niitä myydä, mutta tätä kompensoidaan maltillisilla ja vastuullisilla alkoholiveron kiristyksillä, joista on sovittu myös hallitusohjelmassa, kuten hallitusohjelmassa on sovittu myös hoitoonpääsyn parantamisesta päihde- ja mielenterveysongelmissa. Kyllä vastuuta hallitukselta löytyy.

Olen itse tyytyväinen myös siihen, että tässä on tämä valmistustaparajoite, sillä vaikka nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt, niin nuorten tyttöjen sekoitteiden juominen, näiden long drink -juomien käyttö on kuitenkin lisääntynyt, ja meidän tietenkin pitää tehdä kaikkemme meidän nuorten suojelemiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.16 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Alkoholipolitiikassa vastuullisuus on tärkeää. Alkoholilain muutosta käsitellään tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, tulemme sitä käsittelemään ihan tarkasti. Hallitushan on myös teettämässä riippumattoman selvityksen alkoholipolitiikan siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriön puolelta tuonne työ- ja elinkeinoministeriön puolelle. Hallitus ei kuitenkaan ole muuttamassa Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa, ja näen, että tämä on tärkeätä ja hyvin vastuullista, että Alkolla säilyy se kansanterveydellinen asema.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

17.17 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä esittelystä. Mitä tulee alkoholin saatavuuteen Suomessa, niin oman havaintoni perusteella, mitä olen Suomea kiertänyt, alkoholin saatavuudessa ei muuten ole ongelmia. Sanoisinko, että joillekin käyttäjille näyttäisi havaintoni perusteella olevan ongelma enempi se liika määrä, mitä on tullut otettua. [Naurua]

Mutta, vakavasti puhuen, arvoisa ministeri, kysyn siitä, kun te mainitsitte esittelypuheenvuorossanne, että tällaista tilaviiniä, mitä valmistetaan Suomessa monessa paikassa — kotikunnassanikin on kansainvälisesti palkittu yhtiö, joka tekee tilaviiniä ja myös väkevämpiä, viskejä ja ginejä, joista tämä kyseinen yhtiö on kansainvälisesti palkittu... Kysyn nyt teiltä, arvoisa ministeri: Milloin mahdollistuu tämä — viittasitte puheessanne äsken siihen — että tältä paikalta voidaan suoraan myydä sekä nykyisiä tilaviinejä, joita myydään jo, että sitten vähän väkevämpiä elikkä giniä ja ehkä viskiäkin? Milloin tämä on mahdollista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.18 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kun kuuntelee, niin tulee mieleen, että ihan kuin tässä salissa olisi joskus aikaisemminkin tämä sama keskustelu käyty.

Aina kun näistä alkoholilain muutoksista puhutaan, niin kysymyshän on viime kädessä siitä, kumpaa asiaa arvotetaan enemmän: Toisessa vaakakupissa on juuri tämä yksilöiden vapaus saada mahdollisimman helposti alkoholia, vaikkakaan siinä ei varmaan suurta ongelmaa tälläkään hetkellä ole. Toisaalta varmasti samassa vaakakupissa painaa sitten elinkeinoelämän toiveet siitä, että pystyisivät myymään entistä useampaa tuoteryhmää. Mutta sitten toisessa vaakakupissa painavat juuri ne kustannukset, jotka tästä yhteiskunnalle lankeavat. En ole aivan varma, onko todella nyt tässä tilanteessa, jossa melkein päivittäin joudumme kaivelemaan budjettikirjan sivuilta, mistä kaikesta voisimme vielä lisää säästää, tämä se hetki, jolloin kannattaa lainsäädäntöä muuttaa suuntaan, joka lisäkustannuksia aiheuttaa. [Tuomas Kettunen: Hyvä kysymys!] Toivoisin, että ministeri tähän vielä kommentoisi, miten tämä punninta on tehty, koska vääjäämättä [Puhemies koputtaa] ainakin jotenkin tässä kustannukset kyllä lisääntyvät tämän muutoksen myötä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.19 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun edustaja Andersson sanoi, että esityksiä tuodaan tipoittain, niin niitä pitääkin tuoda tipoittain ja myös alkoholia pitää nauttia tipoittain. [Naurua] Tipoittain pitää tuoda sen takia, että voidaan katsoa, miten nämä kehitysaskeleet menevät.

Olen ilahtunut siitä, että muutokset kulutuskäyttäytymisessä ovat olleet hillittyjä, jopa positiivisia. Nuorten kehitys on ollut positiivista. Näillä uudistuksilla tulee kyllä olemaan suuri merkitys jatkossa, koska jakelupisteitä tulee lisää. Alkon myymäläverkosto tulee todennäköisesti supistumaan, koska saatavuus paranee, ja joidenkin Alkon myymälöiden kannattavuus luonnollisesti pienenee, koska viiniä saa myös muualta. [Tuomas Kettusen välihuuto] Eli paineet kasvavat siihen suuntaan, että myös väkevät siirtyvät jollain aikavälillä laajempaan jakeluun. Näkeekö ministeri tällaisen kehityksen, ja miten näette Alkon

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

roolin jatkossa, Alkon työntekijöiden aseman ja Alkon kyvyn maksaa valtiolle osinkoja, joita on nyt vuosittain tullut 40—60 miljoonaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

17.21 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä säilyy edelleen viinat ja muut alkoholijuomat Alkossa, minkä näen erittäin viisaana ratkaisuna.

Puhemies! Ymmärrän sen huolen kansanterveyden kannalta, mitä tämä esitys herättää. Uskallan kuitenkin väittää, ettei tämä yrittäjyyttä tukeva alkoholilain uudistus ole kansanterveyden kannalta mitenkään radikaali. Hallitus verotuksellisella ratkaisullaan nimenomaan ohjaa kulutusta miedompiin juomiin, koska väkevien alkoholijuomien verotus kiristyy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.21 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Eihän tässä voi olla kuin äimän käkenä. Nimittäin, kun maa menee päin seinää, silloin kaljajuna sen kuin jytkyttää. Eikö hallitukselle, kenellekään teistä hallituksessa, ole tullut mitenkään mieleen se, että nyt pitäisi tehdä oikeasti tärkeille asioille jotain? Nyt ollaan viemässä vahvoja oluita jo vappuna sinne kaupan hyllylle. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomaista!] Ollaanko viemässä Suomen kansa pussikaljalle, kun samanaikaisesti meillä yrityksiä on menossa konkurssiin? Ravitsemusliikkeitten suuntaan voitaisiin ohjata enemmän asiakaskuntaa. Kysynkin ministeriltä: missä vaiheessa te tuotte niitä esityksiä pöytään, että myös sinne ravintola-alan suuntaan saadaan asianmukaisia toimenpiteitä, että ihmiset ennemmin ohjataan sinne valvottuihin piireihin nauttimaan alkoholia kuin nyt vappuna kansanjuhliin pussikaljojen kanssa tuonne toreille? [Atte Harjanne: Käyttöhuoneisiin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

17.22 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä argumentit löysemmän alkoholipolitiikan puolesta eivät ikävä kyllä kestä merivettä. Mitään yhtä eurooppalaista juomakulttuuria ei ole olemassakaan. Ja suurin elinkeinopoliittinen vaikutus tälläkin uudistuksella tulee olemaan jo valmiiksi keskittyneen kaupan tuloksen kasvattaminen.

Edellisenkään uudistuksen vaikutukset eivät olleet mitenkään mitättömiä, esimerkiksi kuolemat todella lisääntyivät ja pitkään jatkunut kulutuksen lasku hidastui. Ei ole mitään epäilystä siitä, että alkoholin saatavuuden vapauttaminen lisää alkoholinkulutusta, lisää haittoja ja yhteiskunnan maksettavaksi koituvia kustannuksia. Jos hallitus olisi aidosti huolissaan valtiontaloudesta, niin tällaisia askelia ei otettaisi. Meillä on jo nyt käsissämme ylikuormittunut sote-sektori ja alati kasvavat sosiaali- ja terveysmenot, joiden hillitsemiseksi tulisi tehdä kaikki voitava.

Viime kädessä on minusta kysymys siitä, ratkaiseeko tämä löysempi alkoholipolitiikka varsinaisesti mitään ongelmaa vai tuoko se itse asiassa vain lisää ongelmia. Onko kaupan katteiden kasvattaminen ja duopolin vahvistaminen todella sen arvoista, että aiheutamme lisää kuolemia, poliisille lisää työtaakkaa [Puhemies koputtaa] ja lisää sosiaali- ja terveys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

kustannuksia, kasvatamme valtiontalouden alijäämää? Minusta on selvää, [Puhemies koputtaa] että tällaisiin uudistuksiin ei ole varaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

17.24 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta se on jotenkin irvikuvaista, että samalla kun me mahdollistetaan kauppojen myyntiin vahvempi alkoholi, niin te leikkaatte yhtä aikaa järjestöiltä, mitkä hoitavat alkoholihaittojen ennaltaehkäisyä ja sitä haittaa. Ja kun samalla hyvinvointialueilla on tiukempaa ja tiukempaa, niin silloin mahdollistetaan se, että alkoholihaitat kasvavat. HUS-yhtymä aika selkeästi on ilmaissut, että tämä muutos jää isossa kuvassa huomattavasti tappiolle.

Ja ehkä tähän kristillisdemokraattien edustajien sanomaan siitä, että tyttöjen kehitys on huono, mutta on tämä alkoholi-, tämä kaljamuutos varsinkin myös huono. Kyllä ne isät siellä kotona juo sitä kaljaa, ja kyllä tämä sitä kautta haittaa niiden tyttöjen elämää. — Kiitos. [Sinuhe Wallinheimo: Myös vähemmän ja vähemmän koko ajan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti, olkaa hyvä.

17.25 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Keskustasta kysehtiin, kuka hyötyy alkoholilain vapauttamisesta, ja minä voin kertoa, että pienpanimot, kotimaiset pienpanimot, tislaamot, matkailu- ja ravintola-ala ja niin edespäin, ja niin edespäin, joista suuri osa muuten sattuu sijaitsemaan maaseudulla, niin että ihmetyttää hieman, että kun keskusta vaatii lisää elinvoimaa maaseudulle ja heti kun olisi mahdollisuus saada jotain, miksi neliraajajarrutetaan.

Edustaja Harjanteelle haluan mainita, että tietenkin tämmöinen erityistalousalue sairaa hoito- tai HV-piirien mukaan olisi ihan jees, mutta ehkäpä tämän rajan vaikuttavuutta voidaan käydä vaikka tuolla Helsingin satamissa katsomassa. Liikenne, joka suuntautuu tuonne Viron ja Latvian suuntaan, todistaa toisenlaista.

Mitä haittoihin tulee, niin se muutos on jo tapahtunut. 80-luvulla syntyneet ovat viimeisiä mohikaaneja, ja sen jälkeen nuoriso on radikaalisti vähentänyt juomista. Samaa vauhtia ovat alkoholihaitat vähentyneet, joten tässä ollaan nyt vaan tekemässä palvelusta suomalaiselle elinkeinoelämälle ja suomalaiselle yrityksen ja yrittämisen vapaudelle. [Puhemies koputtaa] Isoja haittoja todennäköisesti ei tule.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.26 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena tämä uudistus on hyvin maltillinen, ja lakiesityksen välittömät vaikutukset ovat hyvin vähäiset. Positiivisena puolena voi myöskin mainita, että jatkossa on vähän enemmän valinnanvaraa siellä kaupassa, kun sieltä alkoholia sitten ostaa. Lisäksi tämä uudistus koetaan positiivisena pienpanimoissa.

Tietysti tässä on se haitta, että osa kokee, että alkoholiongelmalliset jatkossa käyttäisivät enemmän alkoholia, mutta tosiasiaassa he ostavat alkoholia, joka on halvempaa ja jossa on enemmän prosentteja, ja erityisesti tämä koskee niitä ammattilaisia, jotka alkoholia käyttävät.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

On myös mainittava, että alkoholin kokonaisverotus tulee kasvamaan hallituksen esityksellä, ja siksi voidaankin sanoa, että tämän lakiesityksen takia alkoholin kokonaiskulutus ja siitä aiheutuneet haitat tuskin tulevat merkittävästi nousemaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

17.27 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muistan kaudelta 2015—19 sen keskustelun, joka oli melko lailla väritynyttä ja vastakkainasettelevaa, ja näitä uhkakuvia täällä luotiin silloinkin. No, tässähän kävi niin, että alkoholin kokonaiskulutus laski, ja tuokin uudistus, joka silloin tehtiin, oli varsin maltillinen. [Välihuutoja vasemmalta]

Minun mielestäni tämä uudistus on melko maltillinen myös. Oikeastaan tämä alkoholin valmistustapa tässä on kiinnittänyt itseni huomion, koska meillä on yrityksiä, jotka tisläämisten kautta valmistavat alkoholia ja tekevät tuotteita, joita pitäisi myöskin myyntiin saada. Edustaja Hoskonen kysyi tästä viinitilojen ja oikeastaan pientislaamosten ja pienpanimoiden mahdollisuudesta myydä suoraan sieltä tilalta omia tuotteita. Vähän samankaltaisen kysymyksen tekisin ministerille siitä, että mitä tälle aiotaan tehdä. Eivät näissä yrityksissä, jotka siellä tuotteita valmistavat ja suoraan niiltä tiloiltaan tai tislamoistaan myyvät, kyllä niin sanotut ammattikäyttäjät käy. Minä itse näen niin, että nämä ammattikäyttäjät, joille tämä asia on ongelma, [Puhemies koputtaa] kyllä löytävät juomansa, ja se on sitä halvinta mahdollista, mitä Alkon alahyllyltä saa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Hyvät edustajat, joudumme aikarajoitteen vuoksi keskeyttämään debatin nyt. Annan ministeri Grahn-Laasoselle kolmen minuutin vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

17.28 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Tyyppillisesti alkoholia koskevat esitykset ovat tässä salissa saaneet aikaan hyvin kärjistyneen keskustelun, ja tästä esityksestä varmasti kertoo paljon se, että tämä keskustelu oli kuitenkin hyvin rauhallinen ja maltillinen, ja odotan, että niin varmasti tulee olemaan seuraavienkin hallitukselta tulevien esitysten kohdalla.

Ajattelen, että on suomalainen hyvä tapa edetä askel kerrallaan oikeaan suuntaan. Taavoitteena on se, että Suomi jonain päivänä voisi olla eurooppalainen maa myöskin alkoholipolitiikassa, ja sitä kohti kuljetaan rauhallisin askelin. Vuoden 2018 uudistus osoitti sen, että kokonaiskulutus ei uhkakuvista huolimatta räjähtänyt käsiin vaan pikemminkin on laskenut viime vuosina. Tässä käytettiin hyviä puheenvuoroja siitä, miten nuoret sukupolvet ovat vanhempiaan fiksumpia ja kuluttavat alkoholia nykyisin humalahakuisesti vähemmän. Ehkä omasta näkökulmasta, päihteistä vastaavana ministerinä, olen enemmän huolissani nuorten huumeiden käytön lisääntymisestä. Se on vakava uhkakuva. [Li Andersson: Aiotteko jotain sille sitten?] — Kyllä.

Mitä tulee vielä näihin vaikutusarvioihin, joita on peräänkuulutettu ihan oikeutetusti, totean sen, että nämä tiivistyvät tässä hallituksen esityksessä virkavastuulla kirjoitetusti seuraavasti: ”Lakiehdotuksen välittömien vaikutusten voidaan arvioida olevan yleisellä tasolla todennäköisesti melko vähäisiä.” Ja kun tähän yhdistetään vielä alkoholiverotuksen kiristyminen, niin uskon, että näin tulee todella olemaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

Vähättelemättä pienellä sanallakaan alkoholista aiheutuvia haittoja haluan vastauksena kysymykseen, joka koski pientislaamoja ja -panimoja, todeta sen vähemmän tiedetyn tosiasian, että Suomesta on kaikessa hiljaisuudessa tullut ansioitunut tislaamomaa. Meillä on tuotteita, jotka kiinnostavat maailmanmarkkinoilla, kansainväliseen vientiin. Se on nimenomaan sitä elintarvikevientiä, mistä tässä salissakin usein puhutaan ja minkä perään kuulutetaan. Se on potentiaalisesti myöskin sivuelinkeino maaseudulle myös esimerkiksi maatilamatkailun muodossa esimerkiksi Itä-Suomessa, kuten edustaja Hoskonen toi esiin. Eli näitäkin näkökulmia tullaan huomioimaan ja luomaan uusia edellytyksiä tämäntyyppiselle elinkeinotoiminnalle myös tulevilla lakiesityksillä, joista yksi on nimenomaan tämä tilamyynnin vapauttamiseen liittyvä esitys, joka on ministeriössä valmistelussa ja on tulossa niin pian kuin se saadaan valmisteltua. Ja seuraava esitys, joka nyt on tulossa eduskuntaan, on jo hyvin pitkälti kirjoitettu, ja se koskee tätä verkkokauppaa ja kotiintoimitusta. Näitä tulemme tosiaan viemään hyvässä yhteistyössä eduskunnan kanssa, ja toivon tosiaan, että eduskunta käy läpi vielä tämän EU-oikeudellisen näkökulman ja tämän valmistustaparojoitteen osaltaan, koska siitä EU-komissio on Suomea huomauttanut. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.05.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu siis jatkuu, ja siellä on edustaja Hyrkkö ensimmäisenä puheenvuoron pitäjänä, olkaapa hyvä.

19.05 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Vastuullinen alkoholipolitiikka on tasapainoilua alkoholin haittojen ja yksilönvapauden välillä. Mehän rajoitamme yksilönvapautta tässä yhteiskunnassa monin eri tavoin: autoissa on käytettävä turvavyötä ja noudatettava nopeusrajoituksia, lapsia ei saa tukistaa eikä ketään lyödä, verojakin on maksettava. Tingimme täydellisestä vapaudesta ihmisten hyvinvoinnin ja yhteisen hyvän tähden.

Arvoisa puhemies! Löysempää alkoholipolitiikkaa perustellaan usein kolmella argumentilla: eurooppalaisella juomakulttuurilla, elinkeinopolitiikalla ja yrittäjyyden edistämisellä sekä sillä, että haittoihin liittyvät uhat eivät viimeksikään toteutuneet täysimittaisesti. Pureskellaanpa hiukan näitä argumentteja.

Ensinnäkään ei ole olemassa eurooppalaista juomakulttuuria. Eri maissa alkoholin kulutus ja käyttötottumukset vaihtelevat. Niin sanottuja viinimaita ovat esimerkiksi vähäisten rajoitusten Ranska ja vahvan monopolin Ruotsi. Se kuitenkin tiedetään, että niissä maissa, joissa alkoholin saatavuus on suurempaa, myös sen kulutus on suurempaa ja siten myös alkoholin aiheuttamat haitat kansanterveydelle ovat suurempia. Maksa ei tee eroa sille, tuleeko alkoholi viiniä tissutteleamalla vai viinaa kittaamalla.

Toiseksi elinkeinopolitiikan ja yrittäjyyden edistämiseksi alkoholipolitiikan löysentäminen toimii lähinnä teoreettisella tasolla. Täällä tosielämässä seuraus on se, että kaksi päi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

vittäistavarakaupan suurta ketjua saavat mittavat hyödyt mutta esimerkiksi pienten tuottajien mahdollisuudet saada tuotteitaan valtakunnalliseen jakeluun tai jakeluun ylipäättään saattavat jopa vaikeutua. Päivittäistavarakauppa on Suomessa jo nyt poikkeuksellisen keskittynyttä. Tätä kehitystä ei ole tarpeen entisestään vahvistaa.

Arvoisa puhemies! Kolmanneksi edelliselle alkoholipolitiikan löysäykselle ennakoitiin todella merkittäviä vaikutuksia. Nämä eivät kaikilta osin toteutuneet. Miksi näin? Usein unohtuu, että THL:n haittalaskelmat perustuivat päivittäistavarakaupan itsensä antamaan arvioon, että kauppoihin tulevien vahvempien juomien hinnat laskisivat peräti 40 prosenttia. Kun näin mittava hintojen lasku otettiin haittaskenaarioiden pohjaksi, on sanomattakin selvää, että uhat näyttivät dramaattisilta. Kuinka ollakaan, päivittäistavarakauppa päätti lakimuutosten jälkeen olla laskematta hintoja. Kun veromuutokset riisutaan pois, hinnat ovat itse asiassa hieman nousseet, ja näin ollen myöskään uhat eivät pahimmalla tavalla toteutuneet. Tästä saattaa syntyä vaikutelma, että haittoja olisi arvioitu yläkanttiin, ja tämä vaikutelma on tietenkin varsin kätevä nyt, kun alkoholipolitiikkaa ajetaan entistä löysemmäksi. Se ei tarkoita, etteikö mitään kielteisiä vaikutuksia olisi ollut. Kulutuksen pitkään jatkunut lasku hidastui, vahvempien juomien osuus kulutuksesta kasvoi, ja alkoholi-kuolemiin liittyvät arviot jopa ylittyivät siitä huolimatta, että hinnat eivät laskeneet.

Arvoisa puhemies! Yksikään kolmesta pääargumentista ei siis ikävä kyllä kestä merivetä. Minusta olennaisimpia näkökulmia alkoholipolitiikkaan yleisesti ja erityisesti juuri tässä ajassa ovat kansanterveys ja kansantalous. Ei ole minkäänlaista epäilyä siitä, että alkoholin saatavuuden vapauttaminen lisää alkoholin kulutusta, alkoholin aiheuttamia haittoja ja yhteiskunnan maksettavaksi koituvia kustannuksia. Yhdenkään kansanedustajan, joka on aidosti huolissaan valtiontaloudesta tänä päivänä, ei tulisi edistää alkoholin kulutuksen ja alkoholin aiheuttamien haittojen kasvua. Meillä on jo nyt käsissämme ylikuormittunut sote-sektori ja alati kasvavat sosiaali- ja terveysmenot, joiden hillitsemiseksi tulisi tehdä kaikki voitava.

Yleinen harhakuvitelma on, että alkoholin aiheuttamat terveyshaitat koskettaisivat vain riippuvuussairauksista kärsiviä ihmisiä. Ne kuitenkin vaikuttavat paljon laajempaan joukkoon ihmisiä. Yli puoli miljoonaa ihmistä Suomessa käyttää jo nyt alkoholia siten, että heidän riskinsä altistua pitkäkestoisille alkoholin aiheuttamille terveyshaitoille on kohonnut. Alkoholi on merkittävä riskitekijä kroonisten sairauksien, työkyvyttömyyden ja ennenaikaisten kuolemien taustalla — itse asiassa yleisin syy ennenaikaisille kuolemille peräti 16 hyvinvointialueella. Työnantajille alkoholi aiheuttaa merkittävää haittaa ja kustannuksia tuottavuuden laskuna, sairauspoissaoloina, työkyvyttömyytenä ja henkilöstöongelmina. Jo nyt noin 70 000 lasta elää perheessä, jossa vähintään toisella vanhemmalla on vakava päihdeongelma.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Pidän ongelmallisena, että alkoholipolitiikan muutosten kokonaisvaikutuksia ei ole kunnolla arvioitu. Nyt tiedämme, että tämän muutoksen lisäksi hallitus on tuomassa eduskuntaan myös muita alkoholipolitiikkaan liittyviä uudistuksia, minkä lisäksi hallitus harkitsee myös vahvempien viinien tuomista päivittäistavarakaupan valikoimaan. On tärkeää ymmärtää, että tämä olisi käytännössä nykyisen, varsin hyvin toimivan ja valtiontalouden kannalta järkevän mallin loppu. Kansanterveydellinen peruste Alkon monopolille olisi helppo kyseenalaistaa, [Sinuhe Wallinheimon välihuuto] minkä jälkeen myös väkevät nähtäisiin ruokakaupan hyllyllä. THL:n uusimpien tutkimusten perusteella suomalaiset eivät tällaista kehitystä toivo. Viime kädessä kysymys on mielestäni siitä, ratkaiseeko löysempi alkoholipolitiikka varsinaisesti mitään ongelmaa, vai aiheuttaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

ko se päinvastoin niitä lisää. Onko päivittäistavarakaupan katteiden kasvattaminen ja duopolin vahvistaminen entisestään missään määrin järkevä syy lisätä ihmisten kuolemia, poliisin työtaakkaa ja sosiaali- ja terveystalouden sekä kasvattaa valtiontalouden alijäämää? Minusta on varsin selvää, ettei meillä ole yhteiskuntana varaa näihin muutoksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

19.11 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! On perjantai, kello on puoli yhdeksän illalla. Viinitonkka, niin sanottu humppakuutio, joka on päivällä ostettu Alkosta, tuntuu jo uhkaavan kevyeltä. On aika hypätä polkupyörän selkään ja polkea lähikauppaan ostamaan olutta. Matka tuntuu pitkältä, mutta juoma ei saa loppua kesken. Tarina jatkuu hetken kulluttua, mutta sitä ennen faktaa lakimuutoksesta, jossa tämä hallitus haluaa nostaa vähittäismyynnin luvanvaraista alkoholiprosenttia 5,5:stä 8 prosenttiin.

Lakiluonnoksen lausuntokierroksella hallitus sai 85 lausuntoa. Näistä 15 kannatti lakimuutosta: Olutliitto, Hartwall Ab, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto, Pienpanimo-liitto, Pientislaamoliitto. Kaikki lausunnon antaneet hyvinvointialueet vastustivat tätä muutosta. Myös sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Terveystieteiden tutkimuskeskus THL, Työterveyslaitos, lapsiasiavaltuutettu ja Opetushallitus vastustivat.

HUS-yhtymä sanoo, että alkoholin myynnin lisääntymisestä saatavat verotuotot eivät tule kattamaan alkoholin lisääntyneestä kulutuksesta seuraavia haittoja yhteiskunnalle. Eli kustannuksissa jäämme miinukselle, ja tässä ei edes puhuta inhimillisestä kärsimyksestä. Esityksen eteenpäinvieminen on lapsiasiavaltuutetun mukaan yksiselitteisesti lapsen edun vastaista, eikä sen eteenpäinviemistä voi siksi pitää hyväksyttävänä.

Arvoisa puhemies! On aika lopettaa alkoholihaittojen hyssyttely.

Ja kyllä, tämä pyöräilijä olen minä, viisi vuotta sitten. Tiesin jo silloin, etten voi jatkaa tällaista elämää. Oli paha olla joka viikonloppu, mutta muiden tuntemieni aikuisten tavoin uskottelin, että ei tämä minun ongelma ole niin paha. Tänä päivänä voin muuten ylpeänä sanoa, että olen ollut ilman alkoholia 1 342 päivää. [Sinuhe Wallinheimo: Hienoa!] Tunnetko sinä yhtään ihmistä, joka olisi lopettanut alkoholinkäytön ja katuisi päätöstään? En tunne minäkään. Ja sillä on väliä, haataanko sieltä lähikaupasta perjantaina keskiolutta vai 8-prosenttista juomaa. Sillä on väliä sille henkilölle, hänen elämälleen ja hänen perheelleen.

Nykyään, jos kuulen työkaverin alkoholiongelmaista, nykäisen häntä hihasta ja kannustan lopettamaan. En enää pelkää puhua tästä asiasta. Ei hyssyttellä tätä ongelmaa pois. Kaikki meistä tuntevat ihmisiä, joiden perhe on hajonnut alkoholin takia.

Arvoisa puhemies! Ei hyssyttellä enää. Ja arvoisa kuulija: jos esimerkki lähikauppaan pyöräilystä kosketti sinua, lopeta, hae apua. Se on paras päätös, mitä voit elämässä tehdä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Partanen.

19.15 Karoliina Partanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallitus uudistaa suomalaista alkoholipolitiikkaa vastaamaan yleiseurooppalaista maltillista ja järkevää linjaa. Uudistus on jatkumoa vuonna 2018 aloitetulle alkoholilain kokonaisuudistukselle, jolloin vahvemmat, 5,5 prosentin alkoholijuomat vapautettiin Alkon monopolin alta tavallisten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

kauppojen myytäviksi. Uudistuksen alla liberaalin alkoholipolitiikan suurimmat vastustajat maalasivat synkkää kuvaa, kuinka Suomi luisuu uudistuksen myötä turmion tielle. Onneksi on käynyt päinvastoin, ja alkoholin kokonaiskulutus onkin Suomessa vähentynyt uudistuksen myötä. Suomalaisia ei tarvitse holhota.

Arvoisa puhemies! Nyt käsillä olevan uudistuksen myötä kaupoissa voitaisiin myydä enintään kahdeksan prosentin alkoholijuomia, kunhan ne on valmistettu käymisteitse. Tämä koskee siis muun muassa oluita ja viinejä, mutta erilaiset juomasekoitukset, jotka sisältävät tislattua alkoholia, jäävät edelleen valtion viinamonopolin yksinoikeudeksi. Vaikka uudistus ei tältä osin olekaan täysin ideaali ja Euroopan komissiokin on asiasta meitä huomauttanut, on suunta kuitenkin oikea. Järkevämpi alkoholipolitiikka tukee kotimaista juomatuotantoa ja etenkin pienpanimoita. Uudistus lisää kilpailua ja tervehdyttää markkinoita.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen tullessa nopeasti voimaan kevään aikana ovat useat panimoalan yritykset viestineet suuntaani ja osoittaneet huolensa. Epätietoisuus uudistuksen voimaantulosta aiheuttaa helposti sen, että yritykset eivät ole ehtineet varautua tähän tilanteeseen tuottamalla tuotteita, jotka jatkossa tullaan sallimaan ruokakaupan hyllyille. Suurilla ulkomaalaisilla juomateollisuuden yrityksillä onkin tässä suhteessa hurja kilpailuetu. Panimoala toivoo kovasti, että uudistusten aikatauluista pyrittäisiin tiedottamaan tulevaisuudessa selkeämmin ja hyvissä ajoin. On toivottavaa myös, että tulevaisuudessa viinit löytäisivät tiensä päivittäistavarakauppojen hyllyille ja ei enää asiaan suhtauduttaisi niin, että suomalaisia tarvitsee holhota. Meidän ei tule olla riippuvaisia valtion viinamonopolista. Keski-Euroopassa on pystytty kohtuullisesti nauttimaan viiniä, ja uskon, että me järkevät suomalaiset pystymme siihen myös täällä Suomessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg poissa. — Edustaja Wallinheimo.

19.18 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy kiittää siitä keskustelukulttuurista, mikä täällä tänään on ollut. Muistelen sitä keskustelua vuonna 2017 joulun alla. Se oli huomattavasti eri näköinen — silloin suunnilleen vedenpaisumus ja heinäsiirakat olivat siitä alkoholiuudistuksesta tuotteina. Mutta näinhän ei käynytkaan, ja itse asiassa nyt, kun katsoo tilastoja, kokonaiskulutus on laskenut siitä uudistuksesta noin 10 prosenttia, ja myös tietenkin sekin tekee, että 114 kansanedustajaa on vastannut vaalikoneissa, että viinien pitäisi tulla maitokauppoihin, joten ymmärrän kyllä, miksi tämä keskustelu on niin erilaista.

Arvoisa puhemies! Tosiaan tämä hallitus jatkaa nyt tätä vastuullisen ja maltillisen uudistuksen tietä, joka on mielestäni hyvä. Näissä ei koskaan kannata edetä liian lujaa, koska kuitenkin kyseessä on alkoholi, joka on myrkky. Tätä uudistusta voisi kaikin puolin kuvata niin, että tässä otetaan nyt todellakin kaksi askelta eteen mutta sitten se yksi myös taakse, ja tämä taakse on tietenkin se, että tähän jää aika lailla keinotekoinen raja ei-käymisteitse ja käymisteitse, 5,5:stä 8 prosenttiin, joka on tietenkin EU-kilpailuoikeudellisesti aika hankala, ja me aiomme sen kyllä talousvaliokunnassa hyvin tarkkaan katsoa, miten sen käy.

Kaikkienensa Suomi on uudistukseen valmis, ja täällä on paljon puhuttu myös siitä, kuinka paljon näitä alkoholikuolemia nyt on tullut uudistuksen jälkeen. Itse asiassa jos katsoo tilastoja neljän vuoden periodilta ennen edellistä uudistusta ja nyt sitten vertaa siihen nel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

jän vuoden periodin jälkeen, niin itse asiassa alkoholikuolemia on 300 vähemmän kuin ennen uudistusta, joten sekään argumentti ei mielestäni ole ihan täydellinen.

Muutama korjaus vielä, näissä edellisissä puheenvuoroissa tulleita.

Taisi olla edustaja Andersson, joka väitti, että pienituloiset nimenomaan ovat nyt sitten alkoholikuolemissa yliedustettuina. Jotenkin pidän sitä kummallisena, koska meidän nostimme silloin verotusta nimenomaan niihin mietoihin juomiin. Jotenkin tuntuisi kummalliselta, että näillä pienituloisilla olisi löytynyt yhtäkkiä enemmän rahaa sitten juoda, niin että siinä täytyy olla joitain muita syitä taustalla.

Toinen huomio oikeastaan tästä valmistustaparajoitteesta. Muutamat edustajat iloitsivat siitä, että todellakin nyt nämä limuviinat eivät sitten tule kaappoihin. No, kyllä ne tulevat. Ne ovat vain sitten käymisteitse tehtyjä 8-prosenttisia juomia, ja väitän, että meistä edustajista kukaan ei pysty sanomaan, onko se tehty käymisteitse vai ei-käymisteitse, joten sen argumentti on kyllä vähän huono. Ainoa ero siinä on nyt sitten se, että nämä käymisteitse tehdyt tuotteet ovat jopa halvempia kuin sitten ei-käymisteitse, niin että siinä mielessä tämä rajoite on aika huono.

Sitten täällä oli kysymyksiä maaseudusta. Tämähän on valtavan hyvä uudistus maaseudulle. Kun maaseutumaiset kaupat pystyvät jatkossa myymään korkeampia alkoholipitoisuuksia, niin eipähän tarvitse lähteä Alkoon niin pitkälle, vaan pystytään olemaan siinä lähempänä.

Edustaja Hyrkkö taisi olla huolissaan Alkoista. Nytkö ollaan sitten yhtäkkiä huolissaan sitä viinan saatavuudesta? Pitäisi vähän nyt katsoa, mistä ollaan aidosti huolissaan: siitä, että saadaan viinaa läheltä Alkosta, vai siitä, että saadaan 8-prosenttista juomaa kaupasta?

Ja edustaja Meriselle: tietenkin tämä on aivan upea tarina, mikä teillä on, ja hienoa, että olette raitistunut, mutta itse asiassa verotuotot kasvoivat tämän edellisen uudistuksen jälkeen ja kokonaiskulutus laski, joten veropoliittisesti ja sosiaalipoliittisesti tämä oli aika hyvä uudistus, ja tällä maltillisella linjalla nyt jatketaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

19.22 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Orpon hallitus jatkaa huonojen esitysten sarjaa tuomalla tämän alkoholilain muutoksen tänne eduskuntaan. Esityksen mukaan muun muassa päivittäistavara-kaappoihin ja kioskeihin sallittaisiin oikeus myydä aiempaa vahvempia alkoholituotteita. Alkoholiprosentti saisi jatkossa olla enintään kahdeksan prosenttia. Tämä lainmuutos 17-kertaistaa näiden vahvempien alkoholituotteiden myyntipisteet, Alkoja kun on tällä hetkellä 373 ja jatkossa näitä vahvempia juomia saisi noin 6 300 myyntipisteestä.

Tällä esityksellä siis edistetään alkoholin myyntiä, ja sillä on tietysti laajat yhteiskunnalliset vaikutukset. Näistä vaikutuksista valtaosa on negatiivisia. Asiantuntijalausunnoista-kin pääosa on ollut kriittisiä ja lainmuutosta vastustavia. Tämä muutos ei millään tavalla lisää kansakunnan hyvinvointia tai edistä terveyttä, päinvastoin se tulee pikemminkin lisäämään sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia, kuten päihderiippuvuutta, mielenterveysongelmia ja vakavia sairastumisia. Alkoholi aiheuttaa myös paljon poissaoloja töistä, jolloin tällä huonosti perustellulla muutoksella on suoraan myös tuottavuuteen negatiivisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Alkoholiongelmat vaikuttavat 500 000 suomalaiseen, ja arviolta 70 000 lasta elää perheissä, joissa on alkoholismia ja sitä kautta tietysti paljon muita ongel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

mia, kuten köyhyyttä, turvattomuutta ja valitettavasti myös väkivaltaa tai sen uhkaa. Tämä esitys ei sitä ainakaan vähennä. Perheiden hyvinvointiin ja päihitteettömään turvalliseen perhe-elämään tarvitaan erilaista alkoholipolitiikkaa.

Yleisesti ottaen on vaikea löytää perusteita sille, miksi alkoholin myyntiä tulisi edistää, varsinkin kun kansainvälistäkin sääntelyä halutaan pikemminkin tiukentaa.

Arvoisa puhemies! Se, miksi hallitus ajaa tätä vahvempien alkoholien vapauttamista, liittyy pääosin oikeiston perimmäiseen tavoitteeseen Alkon monopolin lakkauttamiseksi. Tämä on yksi askel kohti sitä. Hallituksen tavoitteena on helpottaa kaikin tavoin alkoholin myyntiä ja jakelua ja siirtää prosentti kerrallaan yhä vahvempia alkoholijuomia päivittäistavarakauppoihin, ensin nämä alle kahdeksan prosentin tuotteet, seuraavaksi viinit ja niin edelleen. Tämä johtaa väistämättä siihen, että Alkon toimipisteitä joudutaan lopettamaan kannattavuuden takia, ja kun jatkossa hallitus saa viinitkin ruokahyllyjen viereen, Alkon toiminta loppuu, koska toimipisteitä ei pelkkien väkevien viinon myynnin takia kannata pitää pystyssä. Eli Alkon monopoli siis tulee hajoamaan. Siitä seuraa tietysti valitettavasti myös se, että ne väkevät viinat, kuten viskit, vodkat ja konjakit, seuraavat perässä lähikauppojen hyllyille ja kioskien hyllyille. Tämä ei ole yhteiskuntamme kannalta mielestäni viisasta.

Ruotsissa on Suomea tiukemmin säädelty alkoholin myynti: kaupoista saa vain mietoja juomia. Meidän olisi tässä seurattava mieluummin Ruotsin esimerkkiä, mutta valitettavasti vaikuttaa siltä, että Orpon hallitukselle kelpaavat Ruotsista vain ne huonoimmat esitykset.

Arvoisa puhemies! Hallitus alentaa oluen verotusta, haluaa vahvempia alkoholijuomia helpommin saataville ja samaan aikaan nostaa muun muassa liikuntapalvelujen verotusta ja leikkaa liikunnan rahoitusta. Hallitus menee tässäkin asiassa aivan väärään suuntaan. Ihmettelen erityisesti, että kristillisdemokraatit ovat tässä mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

19.26 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Alkoholiriippuvuus on hoitamattomana kuolemaan johtava sairaus. Se on merkittävä kansanterveydellinen ongelma, ja se on todellakin suurempi ongelma kuin vahvempien alkoholijuomien saatavuus ruokakaupoissa. On arvioitu, että alkoholismista kärsii noin 400 000 suomalaista, ja koska kyseessä on koko perheen sairaus, niin alkoholihaitat koskettavat lähes jokaista suomalaista jollakin tavalla. Tämä on itsellenikin varsin henkilökohtainen aihe läheisen näkökulmasta, ja niin se on valitettavasti kovin monelle muullekin suomalaiselle.

Oikeastaan tärkein viestini tässä puheenvuorossa on, että alkoholipolitiikkaa pitää johtaa terveyspolitiikan näkökulmasta, ei elinkeinoelämän. Alkoholihaitat tulevat tälle yhteiskunnalle paljon kalliimmaksi kuin mitä yhteiskuntana hyötyisimme liberaalimmasta alkoholipolitiikasta, puhumattakaan inhimillisestä kärsimyksestä. En siis mitenkään voi kannattaa tätä esitystä, ja nähdäkseni se on askel väärään suuntaan.

En ole myöskään näkemykseni kanssa yksin, päinvastoin. Lausuntoja annettiin 85, ja niistä ylivoimaisesti suurimmassa osassa esitystä vastustettiin. Kaikki hyvinvointialueet vastustivat esitystä. Myös Valvira, THL, Työterveyslaitos, lapsiasiainvaltuutettu, Opetushallitus sekä suurin osa lausunnon antaneista järjestöistä ja yhdistyksistä vastustivat esitettyä muutosta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

Ja sitten lasten oikeuksiin, mistä olen useasti puhunutkin täällä. Kyseinen esitys heikentää lasten asemaa ja lisää eriarvoisuutta. Kuten aiemmin on jo tässä salissa huomautettu, ainakin 70 000 lasta asuu jo nyt perheessä, jossa vanhemmalla on alkoholiongelma. Tämä heijastuu turvattomuuden tunteisiin, koulumenestykseen, sosiaalisiin suhteisiin sekä lasten kaltoinkohteluun. Perheiden alkoholin riski- ja ongelmakäytön vaikutukset lapsiin ja nuoriin ovat pitkäkestoisia ja heijastuvat myöhemmällä iällä merkittävänä riskinä lisätä mielenterveys- ja päihdeongelmia sekä huono-osaisuutta. Alkoholin saatavuuden höllentäminen on myös ristiriidassa YK:n lapsen oikeuksien komitean suositusten kanssa. He ovat viime vuonna suosittaneet Suomea muun muassa toimeenpanemaan alkoholiongelmaisten vanhempien hoitoa ja tehostamaan toimia nuorten alkoholinkäytön ehkäisemiseksi.

Ketä tämä uudistus hyödyttäisi? Samalla kun tämän esityksen hyödyt tulevat vähittäiskaupalle, haitat kohdistuvat yksilölle, perheisiin, työelämään, terveydenhuoltojärjestelmään ja yhteiskuntaan. Inhimilliset kustannukset ovat mittaamattomia. Lisäksi on melko selvää, että tämän esityksen seurauksena Alkon asema heikkenee. Alkon monopolin taloudelliset, poliittiset ja EU-oikeudelliset toimintaedellytykset siis heikkenevät, ja kuten EHYT ry on nostanut esiin, yksinoikeusjärjestelmää ei voi samaan aikaan sekä syödä että säilyttää.

Olen siis enemmän huolissani siitä, mihin tämä esitys lopulta johtaa, kuin siitä, ettei vahvempia juomia saa ruokakaupoista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén poissa. — Edustaja Strand.

19.30 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Tässä on pidetty mielestäni hyviä puheenvuoroja sekä puolesta että vastaan, ja ymmärrän kyllä ihan hyvin näitä kaikkia argumentteja. Oikeastaan samaa keskusteluahan käytiin silloin viimeksi, kun nostettiin se raja viiteen ja puoleen, ja jos sitä keskustelua kelaa taaksepäin, niin itse olen iloinen, että nyt on jotenkin asiallisempaa. Silloin oli jopa aggressiivista sävyä ilmassa, ja kun se lopputulos sitten kuitenkin oli se, että se kokonaiskulutus laski, niin mielestäni... Minä toivon, että nämä asiantuntijat ovat hieman paremmin nyt oppineet näitä dynaamisia vaikutuksia katsomaan. Minä en halua millään tavalla väheksyä näitä alkoholihaittoja tai kaikkia ongelmia, mutta se lopputulos silloin oli se, että kokonaiskulutus laski. Varmaan siinä oli sellaisia dynaamisia vaikutuksiaakin, että jos jostain lähikaupasta hakee sen lonkeron, niin ei tule sitä väkevää otettua samalla, et cetera et cetera.

Toinen asia on, että tämä tietenkin maaseudun näkökulmasta voi jopa vahvistaa siellä elinkeinotoimintaa ja paljon muuta.

Mielestäni edustaja Wallinheimo toi jo paljon esiin niitä asioita, mitä itselläni oli täällä listalla. Iloisesti ollaan kuitenkin huomattu, että nuoret tänä päivänä ilmeisesti käyttävät paljon vähemmän alkoholia. Joku sanoi, että 80-luvulla syntyneet on se viimeinen sukupolvi, joka tätä ehkä ongelmallisestikin joskus käyttää. Toivotaan, että tämä kehitys jatkuu, ja toivon ja uskon, että myös Suomessa ehkä hieman eurooppalaisempaan suuntaan ollaan menossa.

Jag vill själv tro att den här förnyelsen också leder till goda följder, för även om det kanske lät ologiskt till en början så är det ett faktum att när vi senast förnyade och kom upp till 5,5 procent så gick totalkonsumtionen trots allt ner. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Lundén.

19.31 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys, jolla esitetään muutettavaksi alkoholilakia. Lakia muutettaisiin siten, että jatkossa 5,5-prosenttisten alkoholijuomien lisäksi myös enintään 8-prosenttiset käymisteitse valmistetut alkoholijuomat sallittaisiin luvanvaraiseen vähittäismyyntiin. Muutos tulisi voimaan keväällä 2024. Mielestäni suunta on oikea, mutta valitettavasti kovin vaatimaton. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka Viro. Siellä viinien ostaminen ruokakaupasta on ollut todella luonteva osa ihmisten päivittäisiä ostoksia jo vuosikausia, ja niin sen pitäisi olla mielestäni myös Suomessa.

Arvoisa rouva puhemies! Tiesittekö, että Suomi ja Ruotsi ovat ainoat EU-maat, joissa viiniä ei vielä myydä ruokakaupoissa? Siis ainoat. Kaikissa muissa EU-maissa viiniä voi ostaa samalla reissulla, kun käy ruokaostoksilla. Meitä on vuosikausia peloteltu sillä, että mitä tapahtuu, jos viiniä saa myydä ruokakaupoissa. Jos muita EU-maita katsoo, niin ei ole tapahtunut mitään — muuta kuin se, että ihmiset ovat tyytyväisempiä, kun ei tarvitse mennä erikseen toiseen kauppaan viiniostoksille.

Kannan suurta huolta varsinkin pienistä kaupoista ja kyläkaupoista. Vuosi vuodelta suuret hypermarketit vievät elintilaa pieniltä kaupoilta. Viinien tuonti kauppoihin edistäisi myös syrjäseutujen palveluiden saatavuutta, kun ei välttämättä pitäisi lähteä pitkän matkan päähän hypermarkettiin ja Alkoon.

Jokainen tietää, mikä taloustilanne Suomessa on. Meidän täytyy vahvistaa Suomen taloudellista asemaa ja meidän veropohjaa. Mitä enemmän parannamme mahdollisuuksia viinien ostamiseen kotimaassa, sitä enemmän vähenee matkustajatuonti ja viinien tilaaminen ulkomaalaisista verkkokaupoista. Minä ainakin haluan kaikista eniten sitä, että veroeurot jäävät Suomeen ulkomaiden sijasta. Eikö se ole tämän talon tarkoitus ja meidän kaikkien tahtotila?

Olen kuullut joidenkin väittävän, että valikoima supistuisi, jos viinit tulisivat kauppoihin. Tämähän ei lainkaan pidä paikkaansa. Mihin tämä oikein voi perustua? Oluthan on siitä hyvä esimerkki, että pienpanimoiden tuotteita on hyvin saatavilla kuluttajille. Mielestäni on myös päivittäistavarakauppojen henkilökunnan aliarvioimista, etteivät he muka pysyisi palvelemaan asiakkaita yhtä hienosti kuin Alkon henkilökunta.

Arvoisa rouva puhemies! Tahdon vielä mainita, että Suomi on liittynyt Natoon, mikä on hieno asia. Mielestäni melkein yhtä hieno asia olisi hakea pullo punaviiniä sunnuntaina lähikaupasta ja nauttia se samalla vaikka kotimaisen karitsan kanssa.

Minulla olisi vielä muutama asia sanottavana kirkkaista viinoista, mutta jätetään seuraavaan kertaan. Mennään askel askeleelta. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

19.34 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo muuttaa merkittäväällä tavalla suomalaista alkoholilainsäädäntöä tämän vaalikauden aikana. Siitä olemme varmasti kaikki samaa mieltä. Tämä nyt käsittelyssä oleva esitys 8-prosenttisten käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien tuomisesta kauppoihin on muutoksista ensimmäinen.

Pidän valitettavana ja myöskin ongelmallisena sitä, että näitä alkoholilainsäädännön muutoksia tuodaan tänne eduskuntaan yksitellen eikä kokonaisuudistuksena. Samalla, kun näitä yksitellen tänne eduskuntaan tuodaan, hämärtyy kuva hallituksen ajamien kaikkien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

alkoholilainsäädännön muutosten kokonaisvaikutuksista. Minkäänlaista arviota hallituksen alkoholipolitiikan kokonaisvaikutuksista ei ole käytössämme tänäänkään. Kun näillä muutoksilla kuitenkin on ja voidaan olettaa, että on, iso vaikutus alkoholin kulutukseen ja sitä kautta meille kaikille tärkeään kansanterveyteen, olisi myös kokonaisvaikutuksia välttämätöntä arvioida ja ne eduskunnalle reilusti esittää, ei yksitellen vaan yhtenä kokonaisuutena kaikki nämä hallituksen ajamat muutokset huomioiden. Olisinkin esittänyt vastuuministerille kysymyksen: saako eduskunta kokonaisarvion pääministeri Orpon hallituksen alkoholipolitiikan vaikutuksista, ja jos ei saa, niin miksi näin?

Arvoisa puhemies! Ministeri esitellessään tätä hallituksen esitystä sanoi jotenkin niin, että hallitus tekee vastuullista alkoholipolitiikkaa — vastuullista alkoholipolitiikkaa. Jäin tätä esityksen ja koko hallituksen politiikan vastuullisuutta pohtimaan. Ministeri kutsui hallituksen alkoholipolitiikkaa vastuulliseksi, mutta samaan aikaan, kuten lausuntopalautteesta voimme päätellä, esimerkiksi Poliisihallitus ja Lääkäriliitto ovat kertoneet vastustavansa tätä esitystä ja olivat lausunnoissaan hyvin kriittisiä. Eivätkä nämä ole ainoat tahot, jotka ovat hyvin voimakasta kritiikkiä tälle hallituksen esitykselle esittäneet. Poliisin poikana ja hyvinvointivaltion ystävänä olen tottunut luottamaan ja uskomaan poliisiin ja lääkäriin, ja niin tahdon tehdä myöskin tässä asiassa. Näitä kriittisiä lausuntopalautteita, joita on siis paljon, kuten olette varmasti saaneet huomata, on hyvä tässä valiokuntavaiheessa käydä suurennuslasin kanssa läpi, huomioida ne kriittiset kohdat, mitä siellä on tuotu runsaasti esiin.

Vielä lopuksi haluan sanoa, että hieman kummastelen tätä hallituksen tärkeysjärjestystä näiden asioiden hoidossa. Tämä asia piti saada tänne saliin ensimmäisten tämän kevään esitysten joukossa. Mielestäni siellä sosiaali- ja terveysministeriössä olisi ollut aika paljon suurempiakin ongelmia ratkottavaksi kuin tämä alkoholilainsäädäntömme keventäminen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

19.37 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni täällä on käyty hyvää keskustelua, hyvin tasapainoista, tästä lakimuutoksesta, ja ymmärrettävästi erilaiset näkökulmat ovat tässä nousseet esiin. Ja niin kuin joku täällä sanoi, varmasti tässä voi päätyä erilaisiin, hyvin perustellusti erilaisiin, johtopäätöksiin sen suhteen, tulisiko tätä alkoholipolitiikkaa vapauttaa nykyisestä vai ei. Itse ajattelen niin, että lainsäädäntöä tulisi aina tehdä heikompien ehdoilla. Ja sen takia se, että me lisäämme alkoholin saatavuutta, kiistatta lisää myös alkoholin haittoja ja lisää haittoja myös eri perheissä. On selvää, että niillä henkilöillä, joilla on alkoholiriippuvaisuutta, se, että saatavuutta helpotetaan, myös kulutus kasvaa ja haitat kasvavat — ja ei vain suurkuluttajien osalta vaan itse asiassa myös monien muiden osalta. Ja kun me tiedämme, että aina alkoholinkäytöstä tulee haittoja, niin en pidä perusteltuna sitä, että tätä saatavuutta nyt tässä helpotetaan.

Aika paljon tässä on vedottu myös siihen, että edellisen kerran, kaudella 15—19, kun alkoholiuudistuksia tehtiin ja helpotettiin alkoholin saatavuutta, ei tullut niin suuria vaikutuksia kuin pelättiin. Edustaja Hyrkkö hyvin sitä avasi, että silloinhan oli kaupan itsensä arvio siitä, että hinnat tulevat merkittävästi laskemaan, ja tähän perustuivat sitten tietenkin myös ne ministeriön arviot siitä, kuinka paljon kulutus mahdollisesti kasvaisi sitä myöten. Ja näinhän ei käynyt, hinnat eivät laskeneet, ja kulutus ei sitä kautta lisääntynyt. Ja sitten meillä on tietysti ollut se hyvä trendi, varsinkin nuorten osalta, että alkoholinkulutus on vähentynyt, ja minusta on tärkeää, että me vahvistaisimme tätä trendiä entisestään. Mutta va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

litettavasti me tiedämme, että alkoholin kulutuksessa niin nuorten osalta kuin ylipäättänsä tämä polarisaatio-ongelma on myös kasvanut. Elikkä meillä on paljon nuoria, jotka eivät kuluta lainkaan alkoholia, toisaalta meillä on paljon niitä nuoria, jotka kuluttavat sitä hyvin paljon. Ja siinä mielessä tietysti tämä saatavuuden lisääminen on haitallista.

Itse asiassa täällä on aika vähän tänään puhuttu ikäihmisistä — en tiedä, onko kukaan maininnut ikäihmisiä. Meillä on ikäihmisten kohdalla itse asiassa se tilanne, että heidän alkoholin kulutuksensa on kasvanut. Ja minusta tämä on kyllä semmoinen yhteinen huoli, mitä tässä salissa pitäisi miettiä, ja myös sen osalta tämä saatavuuden lisääminen on minusta väärä suunta. Sen takia itse katsoisin, että tätä uudistusta ei nyt tulisi tehdä.

No sitten täällä on tosiaan tullut esille se, että tämä voisi olla jonkunlainen maaseudun elävöittämistoimi. No minun on hyvin vaikea nähdä tätä nyt millään tavalla semmoisena toimenä, mutta täytyy sanoa, että minusta yksi niistä hallituksen alkoholiin liittyvistä uudistuksista, mitä tänne aiotaan myöhemmin tuoda, se, että näillä valmistuspaikoilla voisi myydä ulos tuotteita, on aidosti semmoinen asia — jos mietitään jotain meidän tilaviinejä tai vaikka sitä Ilomantsissa olevaa Hermannia, jossa myös viskiä valmistetaan, tai vaikka näitä pieniä tislamoja, mitä meillä on maaseudulla — se, jos he saisivat myydä ulos niitä tuotteitaan, että sillä voisi olla jonkunlaista maaseudun elävöittämisvaikutusta. Se ei samalla tavalla laajasti tietysti sitä saatavuutta lisää, ja sen uudistuksen osalta itse näen, että se on minusta tästä koko paketista semmoinen, mitä tuen. Mutta nämä muut valitettavasti ovat sentyyppisiä, että kun katsotaan sitä heikompien ehdoilla tehtävää päätöksentekoa, niin en pidä niitä perusteltuina.

Täytyy vielä sanoa, kun joku totesi tässä, että EU-maista Suomi ja Ruotsi ovat ainoita, joissa viinejä ei saa ruokakaupasta, että itse ehkä mieluummin peilaisin Suomea nyt muihin Pohjoismaihin, ja siinä kontekstissahan Tanska on ainoa, josta viiniä saa ruokakaupasta. Itse asiassa tulen juuri tulevaisuusvaliokunnan matkalta Islannista. Siellä on ollut suuri huoli siitä, että nuorten päihteiden käyttö karkasi käsistä suorastaan, ja on tehty paljon työtä sen eteen, että sitä on saatu vähennettyä, se on saatu hallintaan, ja nyt se on taas vähän lähdössä nousuun. Heidän viestinsä itse asiassa meidän valiokunnalle oli, että älkää vaan missään nimessä muuttako sitä teidän alkoholilainsäädäntöänne vaan pitäkää se niin tiukkana kuin se on nytkin ollut. Ja itse asiassa tähänkin pohjautuen pidän kyllä ihan perusteltuna, että jatkaisimme näitten kaupassa myytävien alkoholijuomien suhteen niin, että säilyttäisimme ne rajat, mitä meillä nyt on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

19.43 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Tätä keskustelua kun on seurannut, niin tämä on ollut tosiaan hyvin asiallista ja tätä on ollut mielenkiintoista seurata, puolesta ja vastaan näkemyksiä. Itse voin tässä heti alkuun näin paljastaakseni sanoa, että kannatan tätä. Ainoa harmi tässä uudistuksessa on se, että tämä jää pikkusen liian löysäksi, olisivat saaneet viinit tulla saman tien ruokakauppoihin. Noin niin kuin ihmisten elämänlaadun ja hyvän mielen kannalta se olisi ollut kiva juttu. Mutta nyt askel askeleelta se on ehkä parempi, ja sitten kun nyt vapautetaan taas pikkusen ja sitten todennäköisesti tilastoista huomataan, että kulutus ei sittenkään lisääntynyt — tämä on hyvin todennäköistä — on helpompi taas vapauttaa viinit.

Ja mistä se johtuu? Semmoinen hauska huomio: Kun työelämässä työskentelin rakennusosalalla maalarina, niin sanottiin aina, että se on kyllä ihmeellistä, kun näkee ensimmäistä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

kertaa selvän maalarin. Ennen vanhaan se oli, esimerkiksi 80-luvulla, oikeastaan pääsääntö olla kännissä siellä työpaikalla. Ja niin taisi olla myös politiikassa: kun politiikassa konkareiden kanssa keskustelin, niin sanottiin, että jos viikonloppuna oli joku seminaari, ensimmäisen viiden tunnin jälkeen lauantaina oli ihme, jos joku oli vielä pystyssä eikä sammuneena penkin alla. Se oli ennen vanhaan se maailma sellaista.

En usko, että tämä muutos tässä kulttuurissa johtuu oikeastaan siitä, että meillä on niin maan mainio Alko monopolina, vaan se johtuu asenteista ja siitä, että ihmisten tietoisuus siitä, minkälaisia ongelmia alkoholi aiheuttaa, on itse asiassa lisääntynyt. Eli ennakkovalistusta on tehty ihmisille kouluissa, nuoret käyttävät tänä päivänä vähemmän alkoholia. Viinan osuus siitä kokonaiskulutuksesta, kun tuossa äsken tilastoja kävin läpi, on itse asiassa laskenut. Eli ihmiset ymmärtävät, että hei, se ei ole tyylikästä olla kännissä päivästä toiseen, se on itse asiassa vahingollista ihmiselle itselleen. Tästä syystä minä en usko, että se monopoli on syy siihen meidän alkoholin kokonaiskulutuksen laskuun. Itse asiassa Suomehan on ollut yksi niistä Euroopan ongelmamaista tämän alkoholinkäytön kanssa siitä huolimatta, että meillä on nimenomaan ollut monopolijärjestelmä tässä. On minun mielestäni aika kummallista tämä, että Alko nyt olisi tässä jotenkin pelastava tekijä. Mutta toki voi olla niin, että olen väärässä, mutta en aidosti usko siihen, että nähdään merkittävää kulutuksen lisääntymistä.

Tässä maaseutuargumentissa on kyllä se peruste, että on se nyt vähän tyhmää tavallaan, että itsekin kun asun tuossa Sastamalan Häijäässä, niin kun siellä ei tosiaan Alkoa ole, jos nyt haluan joskus harvoin hakea punaviinipullon, esimerkiksi nyt sanotaan jotain juhannusta varten, niin minun on sitten yksinkertaisesti pakko ajaa 20 kilometriä sitä varten, että minä voin hakea sen punaviinipullon. Kaikkialla ei ole sitä Alkoa saatavilla. Se on myös ilmastokysymys. Katso, ilmasto kiittää, kun ei tarvitse autoa käynnistää sitä varten, että lähtee hakemaan punaviinipullon juhannuksena, ja tällaista. Tästä näkökulmasta kyllä kannatan tätä uudistusta lämpimästi, ja toivon, että kun uudistuksen vaikutuksia sitten seurataan ja jos näyttää siltä, että ihmiset eivät ole seonneet ja heinäsiirkkaparvet eivät ole tulleet, niin voitaisiin sitten vapauttaa ne viinitkin myöhemmässä vaiheessa. Pitkälti uskon siihen, että kyse on asenteista, kyse on valistuksesta, siitä, että ihmiset aidosti ymmärtävät sen, että alkoholin ylikuluttaminen ei ole hyväksi ihmiselle itselleen eikä myöskään läheisille.

Sitten on vielä pakko mainita näistä sosiaali- ja terveyspalveluista. Hyvinvointialueella muistan, kun juttelin erään viranhaltijan kanssa, niin hän totesi siihen, että meidän päihdekuntoutuksessa ja muissa on sellaisia ongelmia, että saattaa olla, että joku ihminen, joka on vaikka alkoholisti tai huumeiden väärinkäyttäjä, huumeongelmainen ihminen, otetaan vaikka päihdepalveluiden piiriin ja hän menee kuntoutukseen. Kuntoutuksesta maksetaan veronmaksajien rahoilla kymmenientuhansien eurojen kuntoutus, ja sitten kun se kuntoutusvaihe on ohi, niin tämä ongelmakäyttäjä tai huumeiden väärinkäyttäjä sanoo, että mutta kun minulla on se piiri, jossa minä asun tällä hetkellä, minulla on ne kaikki kaverit siellä, jotka käyttävät alkoholia, käyttävät huumeita ja näin poispäin, niin voisinko minä saada mahdollisesti mahdollisuuden muuttaa jonnekin muualle. Siihen stoppaavat sitten nämä palvelut, että ei, ei me semmoista voida järjestää missään nimessä. On varaa järjestää kuntoutusta kymmenillä tuhansilla euroilla, mutta ei ole sitten varaa miettiä, pitäisikö se irrottaa itse asiassa niistä ongelmakäyttäjäkavereista siirtämällä hänen vuokra-asuntonsa esimerkiksi toiselle puolelle kaupunkia. Näitä päihdepalveluita ja kuntoutuspalveluitakin voidaan kehittää näiden ihmisten osalta, ja ennen kaikkea toivo leppää tässä Suomen loistavissa nuorissa, jotka tällä hetkellä käyttävät vähemmän alkoholia, koska nuoret ymmärtävät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

sen, että siitä ei ole hyötyä heille itselleen, eikä se ole myöskään millään tavalla tyylikästä nykypäivänä olla kännissä päivästä toiseen tai viikonloppuna julkaista sosiaaliseen mediaan kuvia alkoholijuomista.

Valistunut kulttuuri alkoholin kanssa ei kyllä todennäköisesti lähde liikkeelle siitä, että meillä on Alko monopolina, vaan se lähtee siitä, että ihmisten asenteet alkoholin suhteen muuttuvat. Tästä syystä kannatan tätä esitystä ja toivon, että tällä linjalla voidaan jatkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

19.48 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Lausuntoja esityksestä on annettu siis 85, ja niistä ylivoimaisesti suurimmassa osassa esitystä on vastustettu. Ja mitä tässä nyt tähän monopoliin liittyen on tullut kommenttia, niin THL on lausunut muun muassa, että kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden mukaan alkoholin yksinoikeusjärjestelmä kuuluu alkoholihaittojen vähentämisen parhaisiin käytäntöihin ja alkoholimyymälöiden voimakas lisäntyminen melko johdonmukaisesti lisää sekä alkoholin kulutusta että haittoja. Maailman terveysjärjestö taas pitää pohjoismaista alkoholin valtiollisen yksinoikeusjärjestelmän mallia hyvänä esimerkkinä muille maille alkoholihaittojen vähentämiseksi. Ja kun tässä on puhuttu myös siitä eurooppalaisesta fiksusta alkoholinkäytöstä, niin täällä on kuitenkin sitten myöskin tieto, että alkoholia käytetään Euroopassa eniten kaikista maanosista.

Tässä aiemmin edustaja Strand toi esille sen, että kun aiemmin on tätä lakia muutettu ja on saanut väkevämpiä, niin dynaamisten vaikutusten takia väkevät jäävät ehkä ostamatta, kun ei käydä siellä Alkon puolella. Mutta näettekö tässä nyt kuitenkin sen tien lopulta, että kun aina vain väkevämmät tulevat sinne ruokakauppoihin, niin lopulta sinne entiseen Alkoon jää pelkästään väkevät, ja kun se ei pysy pystyssä, niin silloin seuraavat myöskin ne väkevät siihen ruokahyllyjen viereen ja näin ikään nämä dynaamiset vaikutukset menevät pian miinuksen puolelle?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimon vielä.

19.48 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Asellille pitää ehkä todeta se, että onko tälläkään hetkellä enää Alkolla monopoliin oikeuttavaa syytä. Alle kolmasosa Suomessa kulutetusta alkoholista tulee enää Alkon kautta. Eli kaksi kolmasosaa tulee kaikkialta muualta, joten en ole ihan varma kyllä, että onko Alkolla enää sitä roolia, mikä aikoinaan oli. Mutta oikeastaan ihan kommenttina vaan.

Tässä taidettiin sanoa, että nämä uudistukset kannattaa tehdä aina se heikompi edellä, eikö ollut näin? Sitähän Suomi on tehnyt kyllä systemaattisesti, kun katsoo esimerkiksi suomalaista alkoholiverotusta. Me olemme systemaattisesti nostaneet verotusta Suomessa ihan niinkin paljon, että tällä hetkellä oluessa on noin 40 prosentin vero, kun taitaa olla Irlanti kakkosena, jossa on suunnilleen puolet vähemmän. Viineissä meillä on ilman muuta Euroopan kovin, ja myös väkevissä juomissa. Joten kyllä Suomi on tehnyt aidosti oikeita tekoja siihen, että tietyllä lailla haittaveroja nostamalla me olemme saaneet koko ajan painettua alkoholin kulutusta alaspäin, ja mielestäni tämä tie on ollut hyvä ja se on ollut toimiva ja näillä toimilla me olemme saaneet kokonaiskulutuksen laskuun. Se, että saatavuus nyt lisääntyy, mitä edustaja Asellkin tuossa sanoi: kyllä, saatavuus lisääntyy, mutta kyllä se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

tässä edellisessäkin uudistuksessa lisääntyi ja sitä ennen kauppojen aukiolon vapauttamisen myötä, mutta silti, koska me nostimme koko ajan hintaa, niin alkoholinkulutus laski. Tämä on mielestäni aivan oikea toimenpide.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä Bergbom, olkaa hyvä.

19.52 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä piti muutama asia mainita.

Siis kannattaisin muuten lämpimästi vielä sitäkin, että viinojen verotusta korotettaisiin reippaasti, mutta yksi syy sille, miksi sitä en ihan hirveän mielelläni lähtisi tekemään, on nimenomaan se, että jos näin tehdään, niin saattaa käydä niin, että Virosta lähdetään taas hakemaan lisää ja lisää sitä alkoholia, ja tämä on muuten yksi ongelma tällä hetkellä meillä. Minä olen miettinyt monesti sitä, että ovatko nämä verotasot ihan optimaalit just tästä näkökulmasta, että nyt meillä voidaan tilata Euroopasta tai sitten lähdetään hakemaan laivareissulta alkoholia. Eli käykö tässä lopulta niin, että Suomi menettää verotuloja, mutta haitat maksetaan kuitenkin? Iso kysymys, en tiedä. Tästä olisi mielenkiintoista nähdä tutkimuksia.

Mutta sitten vielä: Ehkä alkoholin kokonaiskulutusta minun mielestäni vieläkin oleellisempi näkökulma on se suurin kerralla käytetty alkoholin määrä käyttäjää kohden. Löysin tilaston täältä tämmöisestä kuin RARHA-raportti, tämä on Iltalehdessä julkaistu, ja täällä Suomi on ihan näillä kärkisijoilla, ja sitten humalakulutuksen osuus prosentteina juodusta alkoholista: siinä Suomi on ykkösenä. Eli silloin kun juodaan, niin halutaan nimenomaisesti humalaan. Sitten taas noissa viinimaissa — se on ihan siellä alhaalla — on perinteenä sellainen, että otetaan lasillinen viiniä ruuan kanssa, mutta se jää sitten vähän niin kuin siihen, mutta Suomessa, kun kerran pakkasella saat auton käyntiin ja ajat 30 kilometriä Alkoon, niin haetaan kassit täyteen viinaa. Sitten sitä juodaan paniikissa sen jälkeen kaspäin, niin en minä tiedä... Terveempi alkoholikulttuuri — minä uskon, että me voidaan siihen edetä, vaikka meillä ei Alkon monopolia jatkossa olisikaan ja nämä alkoholijuomat nyt tuotaisiin kauppoihin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.